Szalay László Pál

A jövőt ostromló képzelet

Személyes benyomások a tihanyi *Közös gondolkodás a jövőnkről* című konferenciáról.[1]

A jövő ismeretlen képlete

Amikor gyermek voltam, nagyon sok időt töltöttem azzal, hogy elképzeljem a jövőt. Úgy éreztem, hogy nagyon kevés behatásom van rá, ezért könnyedén építettem a gondolat építő köveiből légváraimat. Szabad szárnyalásaimat semmi sem zavarta meg abban, hogy asztronautának, autóversenyzőnek vagy kommandósnak képzeljem magamat. Később egyre nagyobb tehetetlenséget kezdtem érezni az időalagút zártsága miatt, hogy közvetlen előttem egy masszív dugulás található, ami csak másodpercről másodpercre enged. Nem tudhattam biztosan, hogy a nincsből lesz-e, a vanból ereszt-e? Soha nem éltem bele úgy magam a sci-fi írott vagy vetített történeteibe, hogy egykor rám is ez a sors vár majd. 2010-ben ért a meglepetés, amikor Hénoch apokalipszise kapcsán többet foglalkoztam az előttünk álló feltárulkozásával, hogy a futurológusok a képzelet nyúlós, formátlan masszájából, mint a szórakoztató kultúra termékei, keverik előre jelzéseiket.

Tihanyi felhozatal

Mivel sokat beszélgettem a képzeletbeli kanapéra ülve Lemmel, Csíkszentmihályival, Al Gore-ral a témáról, nagy kíváncsiság lett úrrá rajtam, amikor lehetőségem nyílt részt venni a Közös Gondolkodás a Jövőnkről felekezetközi konferencián Tihanyban. Az Apátság parkolójába leállított jármű többeknek is fejtörést okozhatott, miként lehet három meghatározás is igaz a státuszára? Egyrészt református, másrészt öko, harmadrészt Bencés engedély figyel a szélvédőjén. Maga a kétnapos tanácskozás szintén hordozta ezt a sokféleséget, ami már a különböző vallási irányzatok öltözékében megfigyelhető volt. A megszólalások nem annyira a különbözőséget, inkább a véghetetlen gazdagságot és az egymáshoz való közeledés el nem mulasztott alkalmát reprezentálták.

[1] Közös gondolkodás a jövőnkről – Konferencia a felelősségünk táguló köreiről, Tihany 2019. június 12–13, Bencés Apátság – Porta Pacis

A két nap alatt a ***felelősségünk táguló köreit*** boncolgatva 18 előadásra és 4 kerekasztal-beszélgetésre került sor. Az elhangzó velős gondolatoknak ülepedni, kibomlani a hallgatóság körében nem sok lehetőségük volt, hiszen a konferencia ütemterve adta meg az előrehaladás sebességét. A kávészünetek és az étkezések nyújtottak személyes kérdésekre, beszélgetésekre valamicske alkalmat. A továbbadott anyag mennyisége kitett egy könyvet, a sűrűsége pedig doktori védések légkörét idézte. A megszólalásokat őszinte igazságkeresés hatotta át, a gondolatok virtuozitása mellett nemegyszer kiérződött a felelősség keresztjének a súlya. A megszólalók többsége közvetlen hivatkozási alapnak tekintette a szervezők[2] által megadott vezérigét, ami így hangzott: *„Fogta tehát az Úr Isten az embert, és az Éden kertjébe helyezte, hogy művelje és őrizze meg."* (Ter 2,15)

Az együtt gondolkodás kezdő felütései, irányt szabó megszólalásai után a részletek feltárása következett. De ezt követően minden szólásra emelkedő fülében ott csengtek az alkalom egyik organizátorának, Réthelyi Miklósnak intő szavai: *Az ember tényezővé vált a Földön. Mi mozgatói lettünk ennek a bolygónak, ahelyett, hogy művelnénk és őriznénk azt.* Három fontos témakört emelnék ki az elhangzott előterjesztésekből, mert csak csipegetni lehet a tényleg lucullusi felhozatalból: a határon túli magyarság, az oktatás, és a teremtésvédelem kérdéskörét.

Magyarság

Sajnos ma sokaknak nem egyértelmű, hogy ki tartozik a nemzettesthez. A felelősség emlegetésekor ezzel számolnunk kell. Nem mindenki olyan szerencsés, hogy még kicsiny gyermekként elvitték a szülei Erdélybe, Délvidékre és Felvidékre. Nem mindenkinek adatik meg, hogy az egyetemi évek alatt kárpátaljai és erdélyi szobatársai legyenek a kollégiumban. Nyilván nem mindenki dönt úgy, hogy gyermekét egy határon túli magyar barátja keresztelje meg. S nincs minden közösségnek az elszakított területekről testvérgyülekezete. Bizonyára én is másként látnám, ha ezek az élmények nem adattak volna meg. Korzenszky Richárd, a Tihanyi Bencés Apátság volt elöljárója Ferenc pápát idézve fogalmazta meg a problémát: *A közöny globalizmusában élünk.* A nemtörődömség, a dolgokra való fittyet hányás után következhet el a fájó számonkérés. Erre utalt Kató Béla erdélyi püspök, amikor a bibliai sáfár fogalmát elemezte, hangsúlyozva, *azzal is*

[2]UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága és a Miniszterelnökség Egyházi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága

el kell számolni, amit nem tettünk meg. A Püspök úr beszámolója nem volt szívderítő. Fogyásról beszélt, elnéptelenedésről és a kisebbségi sors buktatóiról. Szabó Dezső szavaival zárta beszédét: *Minden magyar felelős minden magyarért.* A korábban elhangzottakat erősítette meg Sztáray Péter biztonságpolitikáért felelős államtitkár: *A magyar külpolitikának szinte meghaladhatatlan feladata van.* Több fronton is változások generálása kívánatos. Egyrészt a külhoni magyarok egyetértésre jutásának elősegítése, másrészt a szomszédos országoknak az anyaországgal kapcsolatos kisebbségi jogoknak a harmonizálása.

Oktatás

A Kopp Mária Intézet elnöke, Fűrész Tünde egy lutheri idézettel nyitott: *Ha a szülők nevelik a gyermeküket, már elnyerték az üdvösséget.* A gyermekek nevelésének bonyolult feladatára utalt, amiben a családok segítségre szorulnak. Kiemelte, hogy a szülőség elsődlegesen lelki tényező, nem pedig anyagi befektetés. Nem árt ezt újra és újra elmondani, amikor különböző pozitív megkülönböztetések élesednek a többgyermekes családoknál. Miközben újabb generációk megszületését szeretnénk, jó lenne azt is megfejteni, hogy miként vértezzük fel őket a változó világ kihívásihoz.

Gloviczki Zoltán, az Oktatási Hivatal elnöke szerint összetévesztjük az eszközt a problémával. Nem kütyühábortút kellene vívni, harcot a divatos cikkek ellen, hanem felismerni a történelmi fordulatot. Ez azért is volt érdekes, mert 2015-ben az Ökumenikus Segélyszervezet támogatásával egy TANDEM programot valósítottunk meg, amikor az internethasználat veszélyeire hívtuk fel a tinédzserek figyelmét. A program egyik fő irányvonala a fiatalok bevonása más típusú tevékenységekbe. Le kell választanunk őket a virtuális világról, hogy újra éles legyen a fizikális világ. A kütyük csak ott hódítanak, ahol a fiatal nem talál valós alternatívát, és csak a virtuális pótszer marad. Ahol hiteles család, hiteles baráti kör, hiteles iskola veszi körül, ott a kütyü marad egy a sok közül, és nem válik egyeduralkodóvá. Az Oktatási Hivatal elnöke a kritikus gondolkodás elsajátítását teszi a kompetenciák élére, amivel a világháló rengetegében el tud majd a fiatal igazodni.

Korzenszky Richárd, az egykori iskolaigazgató és teológiai tanár, aki egy élethosszny tapasztalattal rendelkezik, az élmények fontosságát és a valóság elfogadását emelte ki az iskola és a pedagógusok szerepénél.

Teremtésvédelem

Talán nem is volt olyan előadó, aki ne tért volna ki legalább egy gondolat erejéig a természet és az ember tarthatatlan viszonyára. Veres András, Fiedler Ferenc, Nobilis Márió, Fabinyi Tamás, Soós Gábor, Szabó Péter, Baritz Sarolta viszont nyomatékot adva az aránytévesztett állapotoknak, fejtették ki nézeteiket. Veres András győri megyéspüspök és Köves Slomó az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség vezető rabbija is egyaránt megfogalmazta, hogy a környezetvédelem nem esztétikai kérdés. Akkor lehetne az, ha nem létezne Isten, így viszont erkölcsi felelősség is. Friedler Ferenc, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektori főtanácsadója a legújabb kutatások fényében örömmel adta hírül, hogy nem zárják ki egymást a fenntartható fejlődés figyelembevétele és a profit. Nobilis Márió pápai káplán az ember hatalmára, befolyására tette a hangsúlyt előadásában. Nem tudjuk, micsoda változtatásokat vagyunk képesek előidézni. Befolyásunk erős, sokkal jelentősebb, mint 100 éve, és ezt az erőt jóra kell használnunk. Fabinyi Tamás az Evangélikus Egyház elnök-püspöke egy rendkívül megkapó előterjesztéssel készült, ahol Luther Márton életének rejtett arculatát villantotta fel. Luther levelezéséből kiderült, hogy mennyire vonzódott a kert műveléséhez. Visszatérő elemként ír az egyik barátjától, Linktől kapott vetőmagok fejlődéséről. Mi több, egy magyar diákjától mandragóra csemetéhez jutott, amit a kertjében nevelgetett. Levelében ezt olvashatjuk: *Örülök, hogy tavaszra vetőmagot ígérsz. Kinevetem a Sátánt, és örömemet lelem a felnövekvő zöldségekben. Bennük szemlélhetem Isten teremtő munkáját.*

Mesterkéltség helyett elfogadó közösség

Nehéz visszaadni azt a testvéri hangulatot, ami tetten érhető volt, amikor a konferencia fajsúlyos pillanatai között felhangzott egy-egy zsoltár. Különleges megtapasztalást nyújtott, hogy hovatartozástól függetlenül, egyesült léleksóhajként szólaltattuk meg a 103. zsoltár első sorát: *Áldjad én lelkem az Urat.* No persze az is párját ritkító pillanatként remeg az örökkévalóságban, hogy magyar és héber nyelven kaptuk párhuzamosan az elbocsátó áldást. Darvas Istvánnak, a rabbinikus hagyományból merített tanításának közvetlensége, humora és mélysége, azt hiszem, utánozhatatlan, ami a sajátos légkör megteremtését szintúgy szolgálta.

Annyi apró részlet tette élővé a kétnapos konferenciát, amelyek mélyen beivódtak a résztvevők közös emlékezetébe. A következő két példa sokat elmond, hogy a fegyelmezettség és a program követése

mellett mennyire szabad légkörben zajlottak az események. Amikor a zárónyilatkozat elfogadására került volna a sor, Réthelyi Miklós kérte a résztvevőket, hogy most tekintsenek ettől el. Annyi új ötlet fogalmazódott meg az előterjesztések során, hogy az előzetesen megírt záródokumentumot ezekkel kiegészítve szeretnék hitelesíteni. Az ötödik alkalommal megrendezett tanácskozáson sem maradhatott ki a konferencia fájának megöntözése. Az előkészített zöld kannákat nem csak a magasrangú egyházvezetők, de minden résztvevő kézbe vehette, és öntözhette a közösség fáját. Az eseményt a Tihanyi Bencés Fúvószenekar kísérte térzenével. Az előre megírt forgatókönyv szerint a parkba vonulás alatt az Örömóda szólt, viszont Kocsis Fülöp görög katolikus püspök spontán kérésére az alkalom végén újra felcsendültek ezek a dallamok.

Visszhang a múltból

Amennyire fontos a jövő izgő-mozgó irányvonalait szemmel tartani és lehetőség szerint igazgatni, annyira nem feledkezhetünk meg a múltról. Horváth Barna (1936-2009), borsodi esperes a sárospataki teológia 40 évnyi kényszerszünete után tevékeny szerepet vállalt az újra-indításban. A kezdő csendeshétvégén háromrészes előadássorozatot tartott *Keresztyén hitünk és felelősségünk táguló körei* címmel. Biblikus, hitvallásos, széles szellemi talapzaton álló eszmefuttatásai profetikusok voltak. Számol a gyorsuló életritmussal, a globalizációval, az eltömegesedéssel, a migrációval, a városiasodás folyamatával. Ezekkel a gondolatokkal zárja dolgozatát: *„Ha nincs istenhitből származó függelem, ha csupán emberi mértékegységre tervezünk új világot, ha nem tervezzük bele ebbe az új világba a reményt, hogy az embereket meg lehet nyerni Krisztus követésére, akkor csak a fair play szabálya marad, amit vagy betartanak, vagy nem."*[3] Ha az ember nem is mindig gáncstalan, de Isten meg nem csal bennünket. Legyünk készek a találkozásra és számadásra, hiszen ígérete szerint: Marana tha!

Szalay László Pál lelkipásztor a konferencia egyik előadója

[3] Horváth Barna: Keresztyén hitünk és felelősségünk táguló körei, Theologiai Szemle 1992. 4. szám, 211–218 .p.